

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

29 maart 2001

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN, HUISVESTING EN STEDELIJK BELEID

Vraag om uitleg van de heer Joris Van Hauthem tot de heer Johan Sauwens, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Sport, over de volksraadpleging die de burgemeesters van de zes facilitengemeenten rond Brussel plannen over de overheveling van de gemeentewet naar het Vlaams Gewest

Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Huisvesting en Stedelijk Beleid

Donderdag 29 maart 2001

VOORZITTER : De heer Jan Penris

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 14.40 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Joris Van Hauthem tot de heer Johan Sauwens, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Sport, over de volksraadpleging die de burgemeesters van de zes faciliteitengemeenten rond Brussel plannen over de overheveling van de gemeentewet naar het Vlaams Gewest

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Van Hauthem tot de heer Sauwens, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Sport, over de volksraadpleging die de burgemeesters van de zes faciliteitengemeenten rond Brussel plannen over de overheveling van de gemeentewet naar het Vlaams Gewest.

De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, zoals bekend wordt in de zes faciliteitengemeenten rond Brussel een grootscheepse propaganda-actie gevoerd tegen de eventuele overheveling van de gemeentewet naar het Vlaams Gewest. Na de overheveling zouden de zes faciliteitengemeenten immers ook onder het Vlaams Gewest ressorteren. De zes burgemeesters willen hiertegen een volksraadpleging organiseren. Ik lees u de vraag van de petitie die momenteel de ronde doet, even voor : 'In tegenstelling tot hetgeen voorzien is in een ontwerp van bijzondere wet tot regionalisering van de gemeente- en provinciewet, toekomstige bevoegdheid van het Vlaams Gewest, meent u dat de Belgische federale overheid bevoegd moet blijven om het statuut en de organisatie van uw gemeente te regelen ?'.

Iedereen weet dat een gemeentelijke volksraadpleging mogelijk is, maar enkel als ze gaat over zaken van gemeentelijk belang. De wet is bijzonder duidelijk op dit punt. Hij duidt de artikels in de nieuwe gemeentewet aan waarover eventueel een volksraadpleging kan worden gehouden, hetzij op initiatief van de gemeenteraad, hetzij op initiatief van de bevolking.

Uit de vraag die ik heb geciteerd, blijkt duidelijk dat deze volksraadpleging inhoudelijk onwettig is. Bovendien vraag ik me af van wie het initiatief uitgaat. Ik heb het petitieformulier van de gemeente Wemmel bij. Ogenscheinlijk gaat het initiatief uit van burgers, maar tegelijkertijd werd bij alle inwoners van de zes faciliteitengemeenten ook een folder verspreid. Het is een folder in vier talen, waarin het Nederlands op de laatste plaats komt. Het initiatief voor de folder gaat duidelijk uit van de burgemeesters, want zij roepen de bevolking op om het petitieformulier te tekenen, zodat de gemeenteraad kan overgaan tot het organiseren van een volksraadpleging.

In de folder die uitgaat van de burgemeesters wordt bovendien gelogen. Er staat immers dat de oproep tot het ondertekenen van de petitie uitgaat van de burgemeesters, de schepenen, de gemeenteraadsleden en de OCMW-raadsleden van de faciliteitengemeenten Kraainem, Drogenbos, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppem. Dit is een manifeste leugen, want niet alle schepenen, gemeenteraadsleden en OCMW-raadsleden steunen de oproep.

Het initiatief is een politieke stunt die deel uitmaakt van de politieke guerrilla die de zes burgemeesters al jaren voeren tegen de Vlaamse regering. Met deze nieuwe provocatie in een lange rij, maken ze opnieuw duidelijk dat ze nog steeds niet hebben aanvaard dat de zes faciliteitengemeenten deel uitmaken van het Vlaams grondgebied waar het Nederlands de bestuurstaal is. Daarom willen

Van Hauthem

ze niet dat de organieke gemeentewet onder voorgedij van het Vlaams Gewest valt. De vraag duidt er voor mij op dat de volksraadpleging onwettig is. De zes burgemeesters willen bovendien doen uitschijnen dat de gehele bevolking achter hun initiatief staat. Ze hebben de bevolking echter helemaal niet nodig, de gemeenteraad kan zelf het initiatief nemen. Ik herhaal dat dit een nieuwe politieke stunt is van de zes tegen de Vlaamse regering.

Mijnheer de minister, u mag niet afwezig blijven in dit debat en u mag evenmin wachten tot het te laat is. U moet met andere woorden nu ingrijpen. Ik zie dat u de folder ook bijhebt. Daarin worden de Franstaligen zelfs de Palestijnen van de Rand genoemd.

Weet u van wie het initiatief voor de volksraadpleging uitgaat? Ik herhaal dat in de petitie de indruk wordt gewekt dat burgers de initiatiefnemers zijn, maar dat ook een folder werd verspreid waarin de burgemeesters oproepen om het initiatief te steunen. Gaat de folder uit van de gemeentebesturen of van de burgemeesters als privé-personen? Het is heel interessant om weten op wiens kosten de folder werd verspreid. Ik weet zeker dat een aantal Vlaamse schepenen niet hebben deelgenomen aan deze zaak. Als blijkt dat de kosten worden gedekt door de gemeentekas, dan vraag ik u om in te grijpen en de rekening te sturen naar de betrokken burgemeesters.

Bent u van oordeel dat de vraagstelling correct is? Kan de volksraadpleging wettelijk worden georganiseerd? Voldoet de vraag met andere woorden aan de wettelijke bepalingen terzake? Welke maatregelen hebt u totnogtoe genomen om deze onwettige volksraadpleging te verhinderen?

Wordt het geen tijd om de zes heren die al jarenlang stokken in de wielen steken en een efficiënt beleid in de weg staan, tot de orde te roepen? Is het geen tijd om de tuchtprocedure in werking te stellen? U kunt de gouverneur aanmanen om schepenen te schorsen, en u kunt een dossier overmaken aan de federale minister van Binnenlandse Zaken, die kan overgaan tot het schorsen of eventueel afzetten van burgemeesters. Ik herhaal dat het politieke circus dat de zes heren opvoeren lang genoeg heeft geduurd.

De voorzitter : De heer Van Rompuy heeft het woord.

De heer Eric Van Rompuy : Mijnheer de voorzitter, ik wil de discussie een beetje verruimen. De minister heeft immers net een communiqué verspreid over een arrest van de Raad van State over de faciliteitengemeenten. Ik zou graag vernemen welke gevolgen het arrest heeft op het vlak van de voorgedij.

Ik ben ook in het bezit van de notulen van het Overlegcomité van vorige week. Ik citeer een stukje dat betrekking heeft op de vraag van de heer Van Hauthem : 'En conséquence, un décret, un règlement ou un acte administratif ne peut, de quelque manière que ce soit, déroger au régime actuellement en vigueur au profit de ces particuliers, le Conseil d'Etat et la Cour d'Arbitrage étant seuls juges de la pertinence des garanties invoquées par rapport à la situation juridique des personnes visées. Cette disposition signifie que le législateur régional exerce ses compétences dans le respect absolu des dispositions et garanties précitées.'¹

In het Overlegcomité werd in verband met de uitvoering van de voorgedij ook het volgende gezegd : 'Une politique ne peut être menée pour les communes à statut linguistique spécial qui vise à priver ces communes d'une partie de leur autonomie ou de ses compétences, alors que les autres communes bénéficieraient en droit ou en fait de ces compétences ou de cette autonomie'.² De clausule van standstill werd bijgevolg duidelijk gedefinieerd in het Overlegcomité : gemeenten met een speciaal statuut mogen geen andere behandeling krijgen dan de andere gemeenten.

Mijnheer de minister, in uw communiqué verheugt u zich erover dat de Raad van State heeft beslist dat de klacht van het Waals Gewest en van de Franse Gemeenschap niet ontvankelijk is omdat ze niet bevoegd zijn voor het territorium van de faciliteitengemeenten. Bovendien werd een andere klacht, van een particulier persoon, verwezen naar een eentalige kamer van de Raad van State.

1. Bijgevolg kan een decreet, reglement of administratieve handeling op geen enkele manier afwijken van de thans geldende regeling ten behoeve van deze particulieren, aangezien de Raad van State en het Arbitragehof de enigen zijn die de gegrondheid van de garanties met betrekking tot de juridische situatie van bedoelde personen kunnen beoordelen. Deze bepaling betekent dat de regionale wetgever zijn bevoegdheden uitoefent met volledige inachtneming van voormelde bepalingen en garanties.

2. Voor de faciliteitengemeenten kan geen beleid worden gevoerd waarmee wordt beoogd deze gemeenten een deel van hun autonomie of van hun bevoegdheden te ontnemen, terwijl de andere gemeenten in rechte of in feite (uitoefening van de voorgedij) deze bevoegdheden of deze autonomie wel zouden genieten.

Van Rompuy

Als de tekst van het Overlegcomité correct is, dan blijkt daaruit dat de omzendbrief-Peeters enkel kan worden beoordeeld door de Raad van State en het Arbitragehof, niet door de voogdijoverheid. Volgens de toelichting bij de tekst van het Overlegcomité, moet de Raad van State worden beschouwd als een tweetalige kamer. Als ik dit vergelijk met het arrest, dan kan ik enkel afleiden dat het de status-quo doorbreekt en dat de Lambertakkoorden een uitholling van de voogdij inhouden.

U hebt vandaag reeds verklaringen terzake afgelegd, vandaar deze bijkomende vraag. De Lambertakkoorden houden het risico in dat zaken die betrekking hebben op het statuut van de gemeenten, zoals de vraag in een volksraadpleging, niet langer behandeld kunnen worden op het niveau van de Vlaamse regering, maar enkel tot de bevoegdheid zullen horen van hogere rechtsinstanties in tweetalige kamers.

Vandaag beweert u zich te verheugen, maar vorige week sprak u andere taal tijdens het Overlegcomité. Gelukkig beschikt onze partij daar over een vertegenwoordiger, de heer Chabert, zodat we in kennis worden gesteld van de besprekingen.

De voorzitter : De heer Peeters heeft het woord.

De heer Leo Peeters : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik beperk me tot de vraag, want ik ga ervan uit dat we later de kans zullen krijgen om dieper in te gaan op de andere punten.

In verband met de volksraadpleging is het belangrijk dat u vandaag een duidelijk ja of neen laat horen. U mag niet rond de pot draaien, want daarvoor is het dossier te belangrijk.

U weet dat de Conferentie van Vlaamse Mandatarissen van de gemeenten is samengekomen. Ook zij hebben een uitdrukkelijk standpunt ingenomen en vragen om duidelijkheid van uw kant. Heel wat mandatarissen, zowel van de wetgevende als van de uitvoerende organen, verzetten zich tegen het initiatief. De wet is immers heel duidelijk : op dat niveau kan geen volksraadpleging over een dergelijk onderwerp worden georganiseerd. Ik vraag u heel uitdrukkelijk om de misverstanden uit de wereld te helpen door een duidelijk antwoord te geven, zodat iedereen weet waaraan zich te houden.

Ik wil u ook vragen te onderzoeken wie verantwoordelijk is voor de uitgave van de teksten. Door de opname van officiële kentekens van de gemeente, krijgt men immers de indruk dat het om officiële informatiebrieven van de gemeenten gaat. In het verleden werden reeds verschillende pogingen ondernomen om dergelijke initiatieven met gemeenschapsgelden te betalen. De Vlaamse overheid is toen steeds schorsend en vernietigend opgetreden. Ik zou in deze zaak ook graag de verzekering krijgen dat geen enkele frank gemeenschapsgeld wordt besteed aan dit initiatief. Bovendien moet duidelijk worden gemaakt dat het initiatief niet uitgaat van de gemeenten, maar van privé-personen.

Mijnheer de minister, deze zaken vragen om een heel duidelijk standpunt. Ze vereisen een strikt optreden van de voogdijoverheid door in eerste instantie het voorliggende voorstel tot volksraadpleging te vernietigen en in tweede instantie sancties op te leggen als opnieuw wordt geprobeerd om de wet te overtreden door overheidsmiddelen te gebruiken voor een dergelijk initiatief.

De voorzitter : Minister Sauwens heeft het woord.

Minister Johan Sauwens : Mijnheer de voorzitter, mijnheer Van Hauthem, dames en heren, ik heb net als u vernomen dat in de gemeenten van de Vlaamse Rand een initiatief werd genomen voor de eventuele organisatie van een gemeentelijke volksraadpleging over de overheveling van de organieke gemeentewet naar de Gewesten.

Ik zal uw vier vragen heel duidelijk beantwoorden. Ten eerste blijkt uit de formulieren waarop de inwoners hun handtekening kunnen plaatsen als zij de vraag tot het houden van een gemeentelijke volksraadpleging ondersteunen, dat het initiatief uitgaat van individuele burgers van de verschillende gemeenten uit de Rand. De formulieren vermelden uitdrukkelijk de namen en adressen van de personen die het initiatief nemen tot de volksraadpleging. Tot op heden is er geen formele inbreng van de gemeentelijke overheden zelf, ook niet van de burgemeesters. Volgens ingewonnen informatie, hebben de gemeenten ook geen uitgaven verricht. Als me zou worden gemeld dat het wel het geval is, dan kan en zal ik direct optreden.

De enige handeling die de gemeenten in dit dossier reeds hebben gesteld, is het afleveren van het formulier waarop de handtekeningen kunnen worden ingezameld. Daarmee hebben zij geen enkele regel overtreden. Integendeel, de gemeentewet bepaalt dat, indien inwoners van de gemeenten vragen om een dergelijk formulier ter beschikking te stellen,

Sauwens

de gemeenten verplicht zijn dat te doen. Zij kunnen de afgifte van een dergelijk formulier niet weigeren, zelfs niet wanneer het door de initiatiefnemers aangekaarte onderwerp niet het voorwerp kan uitmaken van een gemeentelijke volksraadpleging.

Ten tweede lijkt het me duidelijk dat de vraagstelling van het initiatief, niet het voorwerp kan uitmaken van een gemeentelijke volksraadpleging. Artikel 318 van de nieuwe gemeentewet bepaalt immers uitdrukkelijk dat een gemeentelijke volksraadpleging kan worden georganiseerd: 'over de aangelegenheden als bedoeld in de artikelen 117, 118, 119, 121, 122 en 135, § 2 van de nieuwe gemeentewet'. Al deze artikelen hebben betrekking op aangelegenheden waarover de gemeenteraden formeel beslissingsrecht hebben. De wet bepaalt bijgevolg dat het moet gaan om aangelegenheden waarover op gemeentelijk niveau echte beslissingen kunnen worden genomen. Deze mogelijkheid bestaat vanzelfsprekend niet voor de mogelijke overheveling van de organieke wetgeving van de gemeenten. Het is dus allerminst evident dat over het voorliggende thema een gemeentelijke volksraadpleging kan worden georganiseerd.

Ten derde heb ik als Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden de bevoegdheid om toezichtmaatregelen te nemen op beslissingen die de gemeentelijke overheden hebben genomen. Dat toezicht wordt echter niet op voorhand uitgeoefend, want dat zou strijdig zijn met het grondwettelijke beginsel van de gemeentelijke autonomie. Ik kan en wens op dit ogenblik dus geen maatregelen te nemen om de aangekondigde volksraadpleging in de huidige stand van het dossier te verhinderen. Mijn diensten hebben bovendien geen enkele formele klacht terzake ontvangen.

De gemeentewet bepaalt dat de gemeenteraad de uiteindelijke beslissing neemt om de inwoners eventueel te raadplegen. Als een initiatief uitgaat van inwoners, wat in casu het geval is, moet het worden gesteund door ten minste 20 percent van de inwoners in gemeenten met minder dan 15.000 inwoners. Ik zal het dossier dus beoordelen wanneer de gemeenteraden een eventuele beslissing hebben getroffen.

Ten vierde stelde u een vraag over de maatregelen die ik zou hebben genomen in het licht van de bestaande tuchtprocedure. Ik deel u mee dat uit hetgeen voorafgaat blijkt dat de burgemeesters van de zes Vlaamse gemeenten van de Rand in dit dossier

geen handelingen hebben gesteld die aanleiding kunnen geven tot tuchtstraffen.

Mijnheer de voorzitter, ik wil van de gelegenheid gebruik maken om het ook even over het arrest van de Raad van State te hebben. Ik laat het document ronddelen. Gisteren heeft de Raad een arrest geveld over de discussie tussen de Franse Gemeenschap, het Waals Gewest en mevrouw Grégoire enerzijds, en het Vlaams Gewest anderzijds. De Raad stelt dat het Waals Gewest en de Franse Gemeenschap geen belang hebben bij de vordering. De door de Vlaamse Gemeenschap ingenomen stellingen worden door de Raad van State overgenomen. Het klopt dat ik aan een journalist heb verklaard hierover verheugd te zijn, want de juridisch onderbouwde stelling van onze raadslieden, de heren Staelens en Van Orshoven, werd door de Raad aanvaard.

De Raad van State concludeert dat enkel mevrouw Grégoire nog als verzoekende partij in het geding kan blijven. Gezien dit feit, wordt niet langer voldaan aan de rechtsgronden om de zaak toe te wijzen aan een tweetalige kamer. Ze wordt bijgevolg verwezen naar de algemene rol om daarna te worden toegewezen aan een Nederlandstalige kamer.

Dit alles houdt in dat de rechtsvragen die nog niet zijn beslecht door de tweetalige kamer, opnieuw moeten worden aangesneden in een Nederlandstalige kamer. De debatten moeten bijgevolg worden heropend. De Nederlandstalige kamer zal zich moeten uitspreken over een aantal bedenkingen die wij reeds hebben geformuleerd voor de tweetalige kamer. Die punten zijn het belang dat mevrouw Grégoire zou hebben bij de zaak, de ontvankelijkheid van de klacht, de gegrondheid van de vordering en subsidiair ook de voorgestelde prejudiciële vraag aan het Arbitragehof. U weet dat we er in die prejudiciële vraag op wijzen dat het gelijkheidsprincipe zou worden geschonden als aan gemeenten met een verschillend taalstatuut dezelfde regeling zou worden toegestaan. Een deel van het advies van de auditeur-generaal kan die toestemming immers laten vermoeden. Concreet moeten de procedures in grote mate worden hervat. Op dit ogenblik kan niemand zeggen wanneer ze zullen worden beëindigd.

Mijnheer Van Rompuy, in de discussie die in de Rand wordt aangezwengeld, wordt gedaan alsof wij dankzij de Lambermontakkoorden het toezicht zouden verwerven over de lokale besturen van de zes randgemeenten. Natuurlijk is dat niet zo. We beschikken al veel langer over dat toezicht. Van

Sauwens

enige vermindering van het bestaande wettelijke toezicht is helemaal geen sprake.

U verwijst wel naar zogenaamde notulen van de vergadering van het Overlegcomité van vorige week vrijdag, maar ik herhaal dat het toezicht zeker niet zal worden verminderd. Integendeel, dankzij de Lambermontakkoorden zullen we de organieke gemeente- en provinciewet ook in deze zes gemeenten zonder de kleinste toegeving kunnen uitvoeren. De heer Peeters heeft echter gelijk, dit debat moet op een ander ogenblik worden gevoerd.

De voorzitter : De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik onthoud een paar punten uit uw antwoord. Ten eerste zegt u dat de vraagstelling voor de volksraadpleging onwettig is.

Ten tweede zult u, in het geval een of meer van de zes gemeenteraden alsnog besluiten om een volksraadpleging met die vraag te organiseren, het besluit onmiddellijk vernietigen.

Ten derde wilt u uw toezicht niet op voorhand uitoefenen. Met dit laatste punt heb ik meer problemen. U bent het ermee eens dat er iets onwettigs aan de hand is, maar u doet niets omdat er nog geen formele beslissing werd genomen. Als dat wel het geval zou zijn, zou u die achteraf vernietigen. Op zich ben ik daar blij mee, maar ik vraag me af waarom moet worden gewacht. Voor de aanduiding van mandatarissen van intercommunales kunt u blijkbaar wel op voorhand omzendbrieven naar de gemeenten sturen met de mededeling dat ze over een aantal maanden wellicht moeten herbeginnen. Uw gezag als Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden maakt het perfect mogelijk om de gemeentebesturen op voorhand te vragen om met de organisatie van een volksraadpleging te stoppen, omdat die toch zal worden vernietigd. Uw voorganger heeft dit trouwens gedaan bij

een volksraadpleging in Antwerpen. Het is jammer dat u niet ingrijpt, want zo kan het politieke circus blijven draaien.

Ten vierde stelt u dat de tuchtmaatregelen niet opgaan voor de burgemeesters en schepenen. Ik ben het niet met u eens. In de folder maken de burgemeesters duidelijk misbruik van hun titel. Ze wekken bij de bevolking de indruk op te treden als burgemeester of schepen of lid van de OCMW-raad. Ze maken bijgevolg misbruik van hun mandaat en functie, en daarmee worden grenzen overschreden die een effectief tuchtrechtelijk optreden vergen.

Ik ben me wel bewust van de problemen bij een dergelijk optreden. Het opleggen van tuchtrechtelijke sancties behoort immers nog steeds tot de bevoegdheden van de federale minister. Ik twijfel er sterk aan of de Lambermontakkoorden daaraan iets zullen veranderen. Het is en blijft jammer dat u geen gebruik maakt van uw gezag om de heren burgemeesters mee te delen dat u een dossier over hen opstelt dat u aan de federale minister van Binnenlandse Zaken zult overmaken met de vraag om tuchtrechtelijk op te treden door een schorsing of een aftreden op te leggen.

Het belangrijkste is dat we vandaag uit uw mond hebben vernomen dat nu onwettig wordt gehandeld en dat u, in het geval de gemeenteraden zouden overgaan tot het houden van de volksraadpleging, die beslissing onmiddellijk zult vernietigen.

Minister Johan Sauwens : De regeling is duidelijk. Indien een gemeenteraad op basis van deze vraag overgaat tot een volksraadpleging, zal ik tegen die beslissing optreden. Als in dit dossier een gemeentelijke beslissing wordt genomen met een financiële repercussie, dan zal ik de uitgave uit de gemeenterekeningen laten schrappen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 15.09 uur.*
